

Prof. dr Jan Michalski

Prof. dr Jan Michalski – twórca łódzkiej szkoły chemii fosforu, współtwórca Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, doktor honoris causa Politechniki Łódzkiej. Urodził się w Łodzi, 7 czerwca 1920 roku. Studia rozpoczęte w 1938 roku na Wydziale Chemicznym Politechniki Warszawskiej, kontynuowane na tajnych kompletach warszawskich uczelni, ukończył w 1945 roku dyplomem Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Doktorat, wykonany w ciągu niespełna trzech lat, pod kierunkiem przyszłego laureata nagrody Nobla, Sir Alexandra R. Todda, otrzymał na Uniwersytecie w Cambridge. Po powrocie do macierzystej uczelni w kraju, Politechniki Łódzkiej, zbudował w tej uczelni swój warsztat naukowy i z nią związał swoją karierę naukową aż do 1972 roku. Zespół naukowy, utworzony przez Jana Michalskiego prowadził badania podstawowe w dziedzinie chemii fosforu, ze szczególnym uwzględnieniem połączeń zawierających inne heteroatomy, takie jak siarka, selen, azot, fluorowce, a także krzem. Badania obejmowały poszukiwanie nowych struktur fosforoorganicznych, nowych reakcji oraz studia nad mechanizmami przemian połączeń fosforoorganicznych. Doprowadziło to do rozwinięcia dynamicznej stereochemii fosforu i zastosowania jej jako narzędzia badawczego w badaniu mechanizmów reakcji. Spośród nowych struktur, otrzymanych w wyniku tych badań, szczególnie ważne dla dalszego rozwoju prac okazały się fosforoorganiczne pseudohalogeny, a szczególnie halogenki oksofosforanosulfenylowe i ich analogi, zawierające dodatkowy atom siarki. Otrzymane z nich symetryczne układy tiopirofosforanowe okazały się z kolei unikatowym obiektem badań nad mechanizmem izomeryzacji układów symetrycznych (tiolowych), w niesymetryczne (tionowe). Obiektami badań były także bezwodniki mieszane kwasów fosforu i innych kwasów, jak fosforowo-sulfonowe, fosforowo-karboksylowe, fosforawo-fosforowe i izomeryczne do tych ostatnich hypofosforany. Ważnym kierunkiem badań, realizowanym do lat współczesnych były studia nad zawiązywaniem wiązania węgiel-fosfor, szczególnie poprzez reakcję Arbuzova. Wkład prof. Michalskiego w rozwój chemii fosforu i dla uczelni został doceniony; w roku 1963 został profesorem zwyczajnym PŁ, w roku 1969 członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk. W latach 1965-1971 kierował najpierw Katedrą Syntezy Organicznej, później Instytutem Chemii Organicznej. Pełnił obowiązki dziekana Wydziału Chemicznego PŁ (1965-1970) oraz sekretarza Wydziału III PAN.

W roku 1972 prof. Jan Michalski odszedł na bezterminowy urlop z Politechniki Łódzkiej, zostając dyrektorem Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych Polskiej Akademii Nauk, które połączyło istniejące w Łodzi placówki PAN, integrując w jednym miejscu badania w dziedzinie związków heteroorganicznych, polimerów oraz chemii bioorganicznej. Do tej placówki prof. J. Michalski przeniósł swój warsztat naukowy.

Prof. Michalski położył wielkie zasługi dla rozwoju kadry naukowej. Dbał o to, aby wszyscy jego doktoranci odbywali staże w dobrych zagranicznych ośrodkach naukowych. Wypromował 29 doktorów, z których 16 uzyskało status samodzielnych pracowników nauki (wielu z nich zostało profesorami, dwóch członkami PAN). Jest laureatem wielu nagród krajowych i zagranicznych za osiągnięcia naukowe. Są wśród nich: medal miasta Paryża za „Twórcze Badania w Dziedzinie Chemii Fosforu” (1964), Międzynarodowa Nagroda im. A.E. Arbuzova (1999), nagroda im. Humboldta. Jest dwukrotnym laureatem Nagrody Państwowej (zespołowa w 1964, indywidualna w 1978 roku) oraz Nagrody Miasta Łodzi. Prof. Michalski jest długoletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Chemicznego, laureatem medalu im. J. Śniadeckiego oraz medalu im. M. Kopernika Polskiej Akademii Nauk. Jest on także zagranicznym członkiem

Francuskiej Akademii Nauk (Institut de Paris) i Berlińskiej Akademii Nauk. Posiada tytuł Professorial Fellowship of Churchill College (Cambridge) oraz jest członkiem Royal Society of Chemistry (FRSC). Dorobek piśmienniczy prof. Michalskiego obejmuje ponad 360 publikacji (z czego ok. 340 to prace oryginalne) oraz ponad 30 patentów.

Po przejściu na emeryturę w 1992 r. prof. Michalski pozostał aktywny zawodowo i powrócił do swoich najwcześniejszych zainteresowań, a mianowicie modyfikacji struktur nukleotydowych i cukrowych, ze szczególnym uwzględnieniem połączeń zawierających wiązanie fosfor-fluor.